

## A BESZÉD, A NYELVI FEJLŐDÉS ÉS A MOZGÁSFEJLŐDÉS KAPCSOLATA

**Az egyik legkomplexebb idegrendszeri működést igénylő tevékenységünk a beszéd.**

**A beszéd megjelenéséhez és fejlődéséhez** számos nem szóbeli folyamat **együttes fejlődésére van szükség, mint például a mozgás** vagy az emlékezet. A gyermekkori mozgások, a kúszás, mászás, guggolás és járás számos pozitív hatással vannak a beszéd fejlődésére. Ezek a mozgások segítik a testtudat kialakulását. Ez a tudatosság fontos azoknak az izmoknak az aktiválásához, amelyek részt vesznek a beszédhangok kialakításában.

A mozgások segítik az **egyensúlyérzék fejlődését** is. Az egyensúlyérzék a későbbiekben segíti a beszédértékek (pl. időtartam, hosszú-rövid, zöngés és zöngétlen párok, magas-mély) helyes kiejtését, mivel a hangképzéshez is szükség van az izomkoordinációra és az egyensúlyra. A foglalkozásokon a mozgásos játék során a gyerekek különböző szerepekben és szituációkban használják a testüket és a hangjukat, ami hozzájárul a beszéd és a kommunikáció fejlődéséhez. A játék lehetőséget nyújt a kommunikációra.

Amennyiben a beszédet előkészítő folyamatoknak a fejlődési üteme a tipikustól eltérő, a gyermek beszédében is késés, elmaradás lesz tapasztalható.

**Mára már bizonyították, hogy a fejlődés során jelentkező mozgáskoordinációs és nyelvi zavar hátterében azonos idegrendszeri rizikófaktor áll.** Irodalmi elemzések szerint a Nyelvi Fejlődési Elmaradást mutató gyerekeknek nem csupán a beszédfejlődése megkésett, hanem a mozgásfejlődésük is.

Delacato szerint, ha észlelünk mozgásfejlődési és idegrendszeri érzébeli elmaradottságot, és ezt mozgásos gyakorlatokkal beérleljük, sokkal jobb alapot nyújtunk többek között az anyanyelvi készség fejlődésének. A terápia során a gyermekek olyan mozgásmintákat gyakorolnak, amelyek az idegrendszerük fejlődéséhez és a beszéd kialakulásához szükségesek, például a terápia középpontjában lehet a kúszás, mászás, járás és más hasonló mozgásformák fejlesztése.

1988-as vizsgálatok (SOMMERS 1988) is arról számolnak be, hogy **5-9 éves gyerekek finommotoros koordinációja összefüggésben van a nyelvi készségekkel.**

MARTON-DÉVÉNYI és mtsai (2005) azt mondják: "Egyszerűen el kell kezdeni a gyermek mozgásstádiumának megfelelő szintű gyakorlását, és ennek tökéletesedése elindíthatja az egyedül emberre jellemző kommunikáció szintjeinek a fejlődését."

CONNOR és KUNTZ (1996) megfigyelései is alátámasztják ezt az elméletet, miszerint **a 4 és 6 év közötti speciális nevelési igényű gyerekek kognitív képességei mozgással hatásosan fejleszthetők.**

A beszéd szempontjából az agy a felelős a kommunikációért: képes az információk feldolgozására, tárolására, valamint az információk megválaszolására. A beszéd és a nyelv folyamatait a bal és a jobb agyfélteke együtt koordinálja. A beszéd központja a bal féltekében van: a Broca-terület a beszédprodukcióért, a Wernicke-terület a beszédmegértésért felelős.

Az agyfélteke-dominancia, lateralizáció az anyanyelv-elsajátítás során a nyelvi elemek hatására alakul ki. A dominancia megválasztása gyerekeknél csak a mozgás érzékszervi fejlődés utolsó állomása, a dominancia a fejlődéssor koronája. Ekkor az agyunk egyik fele domináns féltekévé válik, és teljes oldalasságot alakít ki.

Ha hároméves korra nem mutatható ki a gyermeknél a kézdominancia, zavarok jelentkezhetnek a beszédfejlődésben, majd az írott nyelv elsajátításában is. A jobb félteke dominanciájánál gyakoribb a beszéd késése. A balkezesség erre utaló jel. A fejlesztésben is a stabil, azonos oldali dominancia kialakítását tartják a legfontosabbnak a két agyfélteke harmonikus együttműködése céljából. MARTON-DÉVÉNYI és mtsai (1999) a dominancia problémáját az idegrendszer részleges fejlődési problémájaként és nem önálló okként kezeli.

A gyermek érdekében, a terápiák sikeressége szempontjából gyümölcsöző tud lenni a logopédusok és mozgásterapeuták együttműködése. Bizonyítottan nagyon jó hatású, ha a logopédiai terápiák mellett mozgásterápiás megsegítést is kap a gyermek. Nagymértékben támogatják egymást.